№ 81 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 17

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 17 № 81

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւր. քանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(36-րդ ՏԱՐԻ)
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ
Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ԱՊՐԻԼԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 8 ՌՈՒԲԼԻ

Ամսական ՄԷԿ րուբլի
Ամերիկա տարեկան „ 6 դոլլար
Եւրօպա „ „ „ 30 ֆրանկ
Պարսկաստան „ „ 10 րուբլի

Ապրիլի 15-ի երեկոյեան, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԻ ԱՅՐԻ

ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ ՆԱԴԻՐԵԱՆՑԸ

որի համար ցաւակցութեամբ յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին Զաքարիա Պետրոսեան եւ Սօֆիա Յովհաննիսեան Գրիգորեանները, Աւետիք Պօղոսեան, Պօղոս Յովհաննիսեան, Եղիսաբէթ Ջիմշէրեան, Յարութիւն Օհանջանեան Նադիրեանցները եւ Արամ Սահակեան Իսահակեանցը

Ամբիծը տեղի կունենայ ամսիս 17 և 18-ին, երեկոյեան $6^1/_2$ ժամին, սեփական տանը՝ Օրբելիանովսկայա փողոց, № 32. յուղարկաւորութիւնը և տեղափոխութիւնը նոյն տանից դէպի Շուլավէր գիւղը շաբաթ, ամսիս 19-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, իսկ թաղումը՝ կիրակի, ամսիս 20-ին, նոյն գիւղի սուրբ Մեսրովբ եկեղեցու գաւթում: (հ. շ.) 2—1

ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
սրանով յայտարարում է, որ ապրիլի 23-ին, չորեքշաբթի Թիֆլիսի ժողովարանի ամառային այգում
Կայանալու է
ՄԵԾ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱԿԱՆ
ԶԲՕՍԱՆՔ
Յօգուտ դպրոցի
Վարչութիւնը կոչ է անում դպրոցի բոլոր նախկին սանուհիներին, Մողնու եկեղեցու բոլոր ծխականներին աջակցել զբօսանքի աջողութեանը՝ նուիրելով և հաւաքելով վիճակախաղի համար զանազան իրեր, որոնք պէտք է հասցնել կարգադրիչ տիկին Մ. Յարութիւնեանին, Грибоѣдовская, 23, соб. домъ.

Նախազգուշացում
Դ. Զ. ՍԱՐԱՋԵՎ Д. З. Сараджевъ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՐԱ ՍԻՆԵԱԿԻՑ
Ներկրս ի վաճառ է հանվել օղի (столовое вино)
„ԸՆԿ. Գ. Մ. ՍԱՐԱՋԵՎ" „Т-во Г. М. Сараджевъ"
ֆիրմայով և մերին կատարելապէս նման էտիկէտներով, նպատակ ունենալով մոլորեցնել պ. պ. սպառողներին, մեր ֆիրմայի հռչակով օգտվելու նպատակով:
Թողնելով դատարանին ապրանքի տարածման այդպիսի մի ձևի գնահատութիւնը, գրասենեակը խնդրում է յարգելի հասարակութեան ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի էտիկետների վրա անուան և հօրանուան սկզբնական „Դ. Զ." „Д. З." տառերին, նոյնպէս գործարանի դրօշմ՝ «այծեամը ժայռի վրա»:
(օ. մ.) տռ. 25—9

Մարտի 16, կիրակի օրից
ԲԱՑ Է
Նկարիչ ԱՐՇԱԿ ՖԷԹՎԱՃԵԱՆԻ
ՋՐԻՏ
ԱԿՎԱՐԷԼՆԵՐԻ
Ցուցահանդէսը
Կովկասեան գիւղատնտեսական կայսերական ընկերութեան դահլիճներում.
Բարեատինսկայա փողոց.
Ցուցահանդէսը բաց է ամեն օր առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամը 5-ը:
Մուտքը արժէ 30 կոպէկ:
Աշակերտները և զինւորները վճարում են կէսը:
(օ. մ.) տռ. 20—12

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ
Բաղդադի յայտնի ֆիրմայի, ստացված է Թիւրքիայից և ծախվում է գործարանային գներով ԼԱՐՃԷԻ սերմերի դէպօում, Միխայլօվսկի պրօսպէկտ, № 23, Զ. ՄԱՆԻԵՎԻ մագազինում՝ Պուշկինսկայա փող., ուղ-ղափառ սեմինարիայի հանդէպ, Ի. Մ. ՄԱՄՈՒԼՕՎԻ գինետանը՝ Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, № 25.
տռ. (ա. օ) 10—8

Ուրբաթ, ապրիլի 18-ին
Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում
Տիկին Օ. ՄԱՅՈՒՐԵԱՆԸ
Մի խումբ Թատերասէրների մասնակցութեամբ
Կը ներկայացնէ հայերէն լեզուով
ԱՐԻ ԲԱԺԱՆՎԵՆՔ
կօմեդիա 3 արար. հեղ. Սարդուի
Մասնակցում են տ. տ. Վ. Ադամալեան, Հ. Աստուածատրեան, օր. օր. Ի. Քալանթար, Ն. Էմինեան, Ե. Տիգրանեան, պ. պ. բժիշկ Զարգարեան, Ա. Կուսիկեան, բժիշկ Ն. Խատիսեան, Գ. Խատիսեան, Յ. Զմշկեան, Կ. Մարգարեան:
Սկիզբն է ուղիղ ժամը 8 ին
Տեղերի գինն է 4 ր. 10 կ. ից մինչև 1 ր. 10 կ.
Տոմսակները չեն ուղարկվելու
Տոմսակները կարելի է ստանալ Գանօվսկայա փող. № 19, ՆԱՐ ու ՋԵՒԻ արհեստանոցում, իսկ ներկայացման օրը ժողովարանում:
Ռէժիսոր՝ Օ. Մայսուրեան
(կ. հ.) 2—2

ՄԻ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄԻ ԱՌԻԹՈՎ

«Մշակի» ներկայ համարից մեր ընթերցողները կը տեղեկանան, որ մի հարցապնդում է ներկայացված Պետական Դումային Կովկասի գործերի մասին:

Ինչպէս կը քննվի այդ հարցապնդումը Պետական Դումայում—այդ ցոյց կը տան առաջիկայ շաբաթները: Բայց մենք հարկ ենք համարում կանգ առնել այդ հարցապնդումի մի բնորոշ գծի վրա:

Հարցապնդում կազմողները, առաջ բերելով ներկայ տարվայ առաջին ամիսներում տեղի ունեցած մի շարք եղեռնագործութիւնների դէպքեր Թիֆլիսում, աշխատում են այնպիսի կերպարանք տալ գործին, որ իբր թէ այդ եղեռնագործութիւնների նպատակն է հալածել ռուս տարրը և վընաս հասցնել ռուս ազգի քաղաքացիներին:

Եթէ այդպիսի մի տրամադրութիւն գոյութիւն ունենար իրականութեան մէջ՝ այդ մասին լսած կը լինէին մեզնից շատերը: Բայց որքան մեզ յայտնի է, այն եղեռնագործութիւնները, որոնք տեղի են ունեցել վերջին ժամանակները Թիֆլիսում, խտրութիւններ չէին դնում ազգութիւնների միջև և կրում էին կամ ընդհանուր բնաւորութիւն էկսպրօպրիացիայի հողի վրա, կամ քաղաքական բնաւորութիւն կուսակցական հողի վրա և կամ վրիժառական բնաւորութիւն անձնական հողի վրա: Եւ եթէ, օրինակ, մենք կանգ առնելու լինէինք հայկական զոհերի վրա, [illegible] կազմում են մեծ տոկոս ընդհանուր զոհերի համագումարում:

Առաջ մղելով ազգային խտրութեան հայեցակէտ եղեռնագործութիւնների մէջ, հարցապնդում կազմողները բոլորովին անտեղի կերպով մի չափազանց անախորժ տարր են մտցնում հասարակական խնդիրների քննութեան ասպարէզ և [illegible] մարդկանց մտքերը դէպի մի [illegible] որը չէ խոստանում ոչ մի [illegible] հետեւանք: [illegible]

[illegible]

Եւ մինչ այդպիսի [illegible] [illegible]

Միմեր [illegible]

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուրմիա, 14 ապրիլ

Քիւրդական արշաւանքները Սալմաստի շրջանում էլ սկսվեցին: Վերջին շաբաթվայ ընթացքում կողոպտվեցին 8 գիւղեր, սպանվեցին 5 հոգի. վիրաւորվածների թիւը շատ շատ է:

Յարձակումները օրըստօրէ կրկնապատկվում են:

Ուրմիա-Սալմաստ ճանապարհի վրա հեռագրական գիծը վերականգնելու ժամանակ քիւրդերը յարձակվեցին հեռագրատան ծառայողների և նրանց ուղեկցող պահակախմբի վրա, խլեցին հեռագրական ամբողջ գործիքները:

Մօտ 2000 քիւրդեր, ժողովվելով Ուշնու մօտ, ապրիլի 7-ի երեկոյեան ներս խուժեցին Դօլա վիճակի Ջէրվա գիւղը, որ գտնվում է քաղաքից 35 վերստ հեռաւորութեան վրա, դէպի հարաւ:

Օնիէրի մօտ կողոպտել են գիւղի ազգաբնակութիւնը, որը փախել է, թողնելով իր բոլոր ունեցած-չունեցածը քիւրդերին:

Քարուքանդ են արել Կերգան գիւղը, ուր սպանել են 18 հոգու: Պաշարված են Դամաչին և Չէյթանաբադ գիւղերը: Վերջինում գտնվում են Դօլ գիւղի տէր Աղա-խան Միրփանդանի երկու որդիները 200 զինված մարդով: Այս բոլէրս այնտեղ կռիւ է: Աղախանը 50 ձիաւորներով շտապեց օգնելու որդիներին:

Հարաւից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, քիւրդերը վերցրել են Դամաչին գիւղը: Ազգաբնակութեան մի մասը փախել է, մի մասը սպանված է, մի մասին քիւրդերը այրել են մզկիթում, իսկ մի մասին էլ գերել են:

Թիւրքական պաշտօնական աղբիւրների տեղեկութիւններին նայած, Թահիր-փաշան ապրիլի 9-ին հասել է Բաշկալա: Նրա ճանապարհորդութեան [illegible]

Ուրմիայից 16 վերստ հեռաւորութեան վրա, Տելֆետօն գիւղում գտնվում են մի էսկադրօն Թիւրքական հեծելազոր և 50 հետեւակ զինւորներ: («Հ. Գ.»)

—

Լոնդօն, 11 ապրիլ

Սիմլայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, մի քանի հազար հոգուց բաղկացած աւղանցիների զօրախմբերը անցել են Կաբուլ գետը և միացել են մօխմանդների հետ:

Պատուիրված է պահեստի զօրքերը զինւորական ծառայութեան վերակոչել:

Րէյտերի տեղեկութիւնների համաձայն, Սիմլայից ուղարկված տեղեկութիւնների մէջ յիշվող աւղանները խակայէս էմիրի հպատակներ չեն. դրանք աւղանցիներին ազգակից ցեղեր են, որոնք սովորաբար անկարգութիւններ են սարքում և ընդհարումներ ունենում սահմանագլխի վրա: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 12 ապրիլ

Գէշերս Օբուխօվսկի պողպատաձոյլ գործարանում հրդեհ ծագեց. այրվեցին թնդանօթային չորս բաժանմունքները և զրահի ու փականի բաժանմունքները: Ամբողջ գլխաւոր շէնութիւնը կրակի ճարակ դարձաւ: Վնասը հինգ միլիօն րուբլուց անցնում է: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ.—Այս տարի կենտրոնական Ռուսաստանի նահանգներում գետերը անասելի կերպով յորդացել են:

Ջրերի վարարումից գետեզրեայ տեղերը ամբողջապէս ջրասոյզ են լինում:

Թէև մինչև օրս մարդկային զոհեր չը կան, սակայն միւս վնասները ահագին են և սոսկալի:

Վնասվածներին օգնութիւն հասցնելու համար մասնաժողովներ են կազմվում և դրամ ու մթերք հանգանակվում: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 11 ապրիլ

Հաւաստի աղբիւրից մենք տեղեկացանք այն երկու միջազգային արձանագրութիւնների բովանդակութիւնը, որ ապրիլի 10-ին, արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ, Ռուսաստանի, Գերմանիայի, Շվէդիայի և Դանիայի ներկայացուցիչները ստորագրեցին բալտիական հարցի վերաբերութեամբ:

Բովանդակութիւնը ընդհանուր գծերով հետեւեալն է.

Համապատասխան միապետների դեկլարացիաներով ազդարարվում է, որ նկատի առնելով ընդհանուր խաղաղութիւնը պահպանելուն նպաստելու նրանց ցանկութիւնները, նրանց կառավարութիւնները բալտիական ծովին վերաբերեալ հարցերում մտադիր են ղեկավարվել այժմեան տերրիտօրիալ status quo-ի անխախտ պահպանութեան սկզբունքով, հետևաբար հաստատուն կերպով կը պաշտպանեն թէրանց ինչպէս ցամաքային, այնպէս և ծովային սեփական տիրապետութեան անձեռնմխելիութիւնը այդ երկիրներում:

Այն դէպքում, երբ իրերի այժմեան տերրիտօրիալ կարգին որևէ վտանգ սպառնայ, դաշնադիր կառավարութիւնները համաձայնում են միմեանց հետ յարաբերութեանց մէջ մտնել՝ միահամուռ կերպով որոշելու այն միջոցները, որոնք թերևս օգտակար կը լինեն status quo-ի պահպանութեան համար:

Երկրորդ արձանագրութիւնով յատուկ յուշագրով միևնոյն հարցի վերաբերութեամբ՝ հէնց նոյն կառավարութիւնների լիազօրները կը բացատրեն status quo տէրմինը սխալ կերպով չը հասկանալու առաջն առնելու նպատակով, որ այդ սկզբունքը պէտք է ըմբռնել բացառապէս դաշնադիր պետութիւնների ցամաքային և կղզային տիրապետութիւնների տերրիտօրիալ անձեռնմխելիութիւնը պահպանելու մտքով [illegible], որ այդ պատճառով նրա վրա ոչ մի դէպքում չէ կարելի յենվել, երբ խօսքը կը լինի յիշեալ պետութիւնների գերիշխանութեան իրաւունքների ազատ իրականացման մասին նրանց այդ տիրապետութիւնների վրա: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 12 ապրիլ

Առաջին Դումայի դատապարտված անդամները իրանց պատիժը կը կրեն Պետերբուրգում ապրիլի վերջերից, իսկ միւս տեղերում—մի փոքր ուշ: («Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 12 ապրիլ.

Մենշիկօվը «Нов. Вр.»-ում շարունակում է իր զրպարտութիւնները Կովկասի Փոխարքայի և Կովկասի ամբողջ ազգաբնակութեան դէմ, որը, իբր թէ, սպասում է միայն Թիւրքիայի պատերազմական պատրաստութիւնների վախճանին, որպէս զի բացարձակ ապստամբութիւն սկսէ: («Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 12 ապրիլ

Սենատոր Գարինը, որ սենատորական քննութիւն կատարեց Մօսկվայում, դատական պատասխանատուութեան է ենթարկում զանցառութիւնների համար Մօսկվայի խուզարկու ոստիկանութեան ամբողջ կազմը: («Кс.»)

—

«Баку» թերթին Պետերբուրգից հեռագրում են ապրիլի 12-ից.

Վաղը սպասվում է Բարձրագոյն հրովարտակ Պրիբալտեան գեներալ-նահանգապետ Մելլէր-Զակօմէլսկուն Կովկասի փոխարքայ նշանակելու մասին:

—

Պետերբուրգ, 13 ապրիլ

Լուրերին նայած, պրեմիէր Ստօլիպինի և ներքին գործերի մինիստրութեան զէմստվային բաժնի կառավարիչ Գերբէլի միջև միջադէպ է ծագել: Գերբէլը հրաժարական կը տայ: («Б.»)

—

Մօսկվա, 16 ապրիլ

Միմիայն Մօսկվայի ազգաբնակութի և ֆաբրիկաները հեղեղից վնաս կրե[illegible] մօտ քսան միլիօն րուբլու: («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 5 ապրիլ

Միր Իսմայիլ Աբդուլլայեվին, Հէյդար խանին և այլն ռուսաց դեսպանատունը վերցրեց իր հովանաւորութեան տակ: Նրանք այժմ գտնվում են նոյն դեսպանատանը, ուր, երևի, կենթարկվեն հարց ու փորձի:

Մէջլիսը քաղաքապետ Հաջիբ-ուդ-Դօվ-

ւլեին և ոստիկանապետ Ըզա-Բալային են-թարկել է պատասխանատուութեան սահ-մանադրութեան հակառակ գործելու համար։ Հաջիր-ուդ-Դովլէն և Ըզա-Բալան իրանց արդարացման համար ծանրանում են շահի հրամանի վրա։

Ձերբակալվածների քննութիւնը վիզա-րէթը խարիջէում պահվում է խիստ գաղտնի։

Ս. Մուրադեան

—

Թաւրիզ, 10 ապրիլի

Չէ խաղաղվում Պարսկաստանը։ Արդաբի-լի, Ղարադաղի, Ուրմիի, Սալմաստի կողմերը կողոպտումներ, սպանութիւններ անպակաս են։ Ճանապարհները առհասարակ վտանգա-ւոր են դարձել։ Ուրմիի հեռագրական գիծը փչացած է։ Դժուար թէ շահը և մէջլիսը երկիրը խաղաղեցնել կարողանան։ Կարճ միջոցից յետ՝ կարծէք այս անգամ խռովութիւնը պիտի սկսի։ Վախճանը ե-ղերական չը լինի՝ լաւ է։ Առևանգված հայ տղայի և բանից անհետացրած մարզաշի երիտասարդի համար հայր Թեմակալը հե-ռագրով շահի արդարադատութիւնը խընդ-րեց. արտաքին գործերի մինիստրութիւնից պատասխան ստացվեց, որ պէտք եղած կարգադրութիւնն արված է։

Ղարադաղում կողոպտված է Թումա-նեանների Մշկին անունով հայաբնակ գիւ-ղը։ Այդ կողմերում գտնվող ռուս հանքա-պանների իրերի և գոյքերի ապահովու-թեան համար հեռագրված է տեղիս հիւպա-տոսարանին։

Վիէննայում վախճանված իրանց եղբօր յիշատակին եղբարք Նազարբէկեանները նուիրեցին յօգուտ կենտրոնական դպրոցի 500 թուման, հայուհեաց ընկերութեան՝ հարիւր, աղքատախնամին 50։

Թիւրքաց կառավարութիւնը այստեղ էլ հանգիստ չէ տալիս իր հպատակներին։ Տե-ղիս հիւպատոսը բանտարկում է իր հպա-տակ գաղթականներին և իւրաքանչիւրից եօթը թուման անցագրի փող առնում՝ բաց թողնում։ Ամսական երկու-երեք թումանի ծառայող գաղթականը ստիպված է երկու-երեք ամսականը անցագրի տուրք վճարել։

Կենտրոնական դպրոցի շէնքի խնդիրը վերջացնելուց յետոյ, ինչպէս լսում ենք, հայր Թեմակալը Զատկից յետոյ Կովկասում և Ռուսաստանում գտնվող պարսկահայ հա-րուստ-բարերարներին այցելութիւն պիտի անէ՝ առաջիկայ սեզոնին կենտրոնական դպրոցի բացումը ապահովեցնելու նպա-տակով։ Մեծ յոյս ունենք մեր պանդուխտ պարսկահայ բարերարների վրա։

Իբօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՒՐԻԿԵԱՆ ՊԱԼԱՏԻՑ

—

Պետերբուրգ, 2 ապրիլի

Պետական Դումայի այսօրվայ նիստը ան-սպասելի առանձին հետաքրքրութիւն ստա-ցաւ։

Հերթական հարցը հաղորդակցութեան մինիստրութեան նախահաշիւն էր։

Երէկվայ բուռն նիստից յետոյ, այսօր պատգամաւորները շատ դանդաղ են հա-ւաքվում. շատերը արդէն գնացել են հայ-րենիք, այնպէս որ նախագահ Խոմեակովը հազիւ է կարողանում կվօրում սարքել, որ նիստը սկսի։

Բիւջէտային կոմիսիայի կողմից պատ-գամաւոր Գերցենվիցը երկար, շատ երկար խօսում է այդ մինիստրութեան նախահաշ-ւի մասին։ Նա բացատրում է, որ եթէ մի որեւէ ուրիշ մինիստրութեան մէջ այս կամ այն նորմուծութիւնը մտցվել է, հա-ղորդակցութեան մինիստրութեան մէջ բո-լորը այնպէս էլ մնացել է, ինչպէս որ հին ժամանակներն էր։ Այսպէս օրինակ՝ այդ մինիստրութեան կէս գոյութիւն ունի ինչ-որ խորհուրդ, որը ոչինչ չէ անում, իսկ այդ խորհրդի անդամները ահագին ռոճիկ-ներ են ստանում, որ չը նայած նրան, որ արդէն վաղուց վերացված է ճանապարհի ծախսը ձիան հաշւով տալ այն դէպքերում, երբ պաշտօնեան ճանապարհորդում է եր-կաթուղով, այդ մինիստրութեան մէջ բարձր պաշտօնեաները շարունակում են ստանալ հին հաշւով, այսինքն ճանապարհածախսը հաշւում են շքանշանի և պաշտօնի համեմատ իբրև ձիով գնալիս և այլն և այլն։ Զեկու-ցանողը յայտնում է, որ կոմիսիան քննելով զանազան հաշիւները՝ եկել է այն եզրակա-ցութեան, որ նրանք շատ դէպքերում պի-տի կրճատվին, և ի միջի այլոց մատնանիշ է անում, որ մինիստրութեան անդամների ճանապարհորդութեան ժամանակ նրանց մատակարարութեան համար արվելիք գու-մարումն էլ կոմիսիան գտնում է, որ պէտք է կրճատել 11,000 րուբլով, առարկելով որ այդ կարիքի վրա ծախսվում է եղել օրի-նակ 1903 թուականին 59,551 ր., իսկ 1907 թուականին 41,785 րուբլի։ Այժմս մինիստ-րութիւնը նախահաշւի մէջ մտցրել է մօտ 53,000 րուբլի, առանց պատճառաբանելու և բացատրելու թէ ինչո՞ւ նրան այդքան է հարկաւոր, այլ ոչ թէ աւելի կամ պակաս։ Եւ որպէս զի այդ կէտի մասին առանձին վիճաբանութիւններ չը լինեն և նա կըր-ճատումի չենթարկվի, 1907 թ. հոկտ. 20-ին մինիստրների խորհուրդը որոշում է կա-յացրել և ներկայացրել է կայսրին այդ շտատների հաստատման—և ստացել է բարձրագոյն հաստատութիւն։

Այդպիսով ստեղծել է մի բրօնզեայ վա-հան, որը կարելի է քակել միայն օրէնս-դրական ճանապարհով։ Այդ հարցի առի-թով ահագին վէճ և պայքար է սկսվում։

Հաղորդակցութեան մինիստրի օգնականը բացատրում է, թէ ինչու են նրանք աշխա-տել վահանաւորել այդ նախահաշիւը, որ-պէս զի, ասում է նա, ժողովրդական ներ-կայացուցիչները չը կարողանան կրճատել նրան, որովհետև մինիստրութեան ծառա-յողները յայտնի աստիճանի և շքանշանի պաշտօնեաներ են, ուստի նրանք պէտք է անհամեմատ շատ ստանան։ Մինիստրը չէ կարող աւելի քիչ ստանալ քան 40,000 րուբլի իր բնակարանի համար...

Պատգամաւոր Շինգարեօվը բացատրում է, որ մինիստրների խորհուրդը իրաւունք չունի մի որեւէ շտատ սահմանելու և առաջար-կելու բարձրագոյն հաստատման առանց Դու-մայի և Խորհրդի համաձայնութեան։ Ամեն մի օրէնք կարող է հրատարակվել կամ օ-րէնսդրական կերպով Դումայի և Խորհրդի միջոցով և կամ էլ հիմնական օրէնքների 87-րդ յօդուածի հիման վրա, և եթէ տեղի ունի վերջին դէպքը, այն ժամանակ կառա-վարութիւնը կամ համապատասխան մի-նիստրութիւնը պիտի Դումայի բացվելուց յետոյ երկու ամսվայ ընթացքում Դումային ներկայացնի այդ խնդրին վերաբերվող օրի-նագիծ։ Ներկայ դէպքում այդ չէ կատար-վել, շտատները ներկայացվել են բարձ-րագոյն հաստատութեան 11-րդ յօդուածի հիման վրա, իսկ դա օրինախախտութիւն է։ Այդ պատճառով Շինգարեօվը առաջար-կում է Դումային կրճատել նախահաշւի այդ մասը 11,000 րուբլով։

Ծայրագոյն աջակողմեան Բալակլեևը սաստիկ յուզված կերպով բողոքում է այն յանդգնութեան՝ դէմ, որ կարծես Շինգարեօ-վը իբր թէ ուզում է կրճատել կայսրի իրաւունքները։ Նա ասում է՝ լաւ է, վատ է, եթէ բարձրագոյն հաստատութիւն է ստացել, պէտք է հպատակվել դրան։

Ճառախօսը սկսում է անտեղի վիրաւո-րանքներ թափել օպպօզիցիայի հասցէին (Նախագահը կանգնեցնում է նրան)։

Շինգարեօվ բացատրում է, որ հիմնա-կան օրէնքները բոլորի համար պարտաւո-րեցուցիչ են, եւ առաւել մինիստրների համար, և որ նա պահանջում է խախտված օրինականութիւնը վերականգնել, այնպէս որ բոլոր այն յարձակումները և այլն միանգամայն անտեղի են, վերջացնում է նա։

Բոբրինսկին պատասխանում է Բալակ-լեևին և ասում է, որ ինքը մի քանի ժա-մանակ առաջ քուէարկում էր Պետական Դումայում կադէտների առաջարկութեանը, որ Դումայի բիւջէտական իրաւունքները լայնացվին, բայց,—ասում է ճառախօսը,—ես նոյնպէս բողոքում եմ, երբ տեսնում եմ, որ հիմնական օրէնքները բռնաբարվում են։

Բալակլեևը բողոքում է Բոբրինսկու ա-սածների դէմ և յայտնում է, որ այն, ինչ որ Դուման ցանկանում է այսօր կատարել, դա սարսափելի յանցանք է, բարձրագոյն պետի իրաւունքների դէմ ոտնձգութիւն է։

Մարկօվ 2-ը սկսում է հոկտեմբերեաննե-րի հասցէին յիշոցներ թափելով։ (Բարձրա-նում է ահագին աղմուկ թէ օպպօզիցիայի, թէ կենտրոնի և թէ Բոբրինսկու խմբակ-ցութեան շարքերում)։ Մարկօվը հազիւ հազ կարողանում է բացատրել, որ նա համա-ձայն է Բալակլեևի հետ։ (Բղաւում են «դուրս, դուրս»)։

Հաղորդակցութեան մինիստրի օգնակա-նը շատ համարձակ և դրական կերպով, մի փոքր էլ հեգնական կերպով յայտնում է, որ եթէ շտատները և այլն բարձրագոյն հաստատութիւն են ստացել, Դուման ոչինչ չէ կարող անել։

Այս բացատրութիւնը կատաղեցնում է Բոբրինսկուն։ Նա արագ բարձրանում է ամբիոն և յայտնում է, որ չափաւոր աջա-կողմեանները և հոկտեմբերեանները վճռել են առաջարկել Դումային, որ նախահաշւից կրճատվի բացի 11,000 րուբլուց էլի մէկ րուբլի, որպէսզի ապացուցվի, որ Դուման իրաւունք ունի կրճատել։

Աջակողմեանները գոռում են բարձրաց-նում։

Ձախակողմեանները ծափահարում են։

Զամըսլօվսկին Շուլգինի ձեռքից բռնած քաշ է տալիս դուրս դալ նիստի դահլիճից։ Մարկօվ 2-րդը վազում է ամբիոն, բայց հազիւ է բարձրանում ամբիոն, որ ամբողջ Դուման «դուրս, դուրս» է բղաւում։ Մար-կօվը յայտնում է, որ աջակողմեանները արձանագրում են, որ Դուման բարձրագոյն կայսրի իրաւունքները կրճատում է, այդ պատճառով նրանք չեն կարող ներկայ լի-նել այդպիսի հարցի քուէարկութեան ժա-մանակ, և աղմուկով դուրս են գնում։

Եպիսկոպոս Միտրոֆանին գնում է, իսկ Եւլօգին կանգնած տեղը երկար տատանվում է՝ գնայ թէ մնայ։ Վճռում է մնալ դահլի-ճում։

Քուէարկվում է և մէկ րուբլի պակասեց-նելու առաջարկը միաձայն անցնում է։ (Բուռն ծափահարութիւն)։

Դուման այսօր մի փոքր ծակ բացեց այն հաստ վահանի մէջ, որով ծածկված է ռու-սական բիւջէտը, բայց և աւելի քան հա-մոզված եմ, որ Գուչկովը շատ շուտով առիթից կօգտվի և մի լաւ կը կծկի այդ անցքը։

Ինչ էլ որ լինի, դէպքը ինքնըստինքեան հետաքրքրական է և անհրաժեշտ է նրան արձանագրել։ Այդ քուէարկութեան առիթով կուլուար-ներում ահագին վիճաբանութիւն և աղ-մուկ է կանգնած, ասում են, որ իբր թէ աջակողմեանները փոշմանել են, որ այդ-պիսի սուր կերպարանք են տուել այդ հարցին։ Ով գիտէ...

Արսէն Քալանթար

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄԸ

—

Պետական Դումայի ապրիլի 6-ի նիստում աջակողմեանների խումբը հարցապնդում ա-րեց մինիստրների խորհրդի նախագահին այն բանի առիթով, թէ «որպիսի միջոցներ են ձեռք առնվելու ռուս խաղաղ բնակիչնե-րին պաշտպանելու համար յեղափոխական տարրի չարագործութիւններից Կովկասում»։

1905 թւի փետրվարի 26-ին վերականգնըր-վեց փոխարքայութիւնը Կովկասում, որի նպատակն էր երկրի բարձր իշխանութիւնը կենտրոնացնել Նորին Կայսերական Մեծու-թեան Փոխարքայի անձի մէջ, որը պէտք է արագօրէն դադարեցնէր անկարգութիւննե-րը, որոնք տեղի ունէին Կովկասում առհա-սարակ, և մասնաւորապէս Թիֆլիսի, Քու-թայիսի, Բաթումի, Երևանի, Գանձակի և Բագուի նահանգներում, ուր այդ անկար-գութիւնները յաճախ զինված ապստամբու-թեան էին փոխվում։

Սակայն փոխարքայութիւնը վերականգ-նելուց յետոյ, երեք տարի շարունակ ան-կարգութիւնները ոչ միայն չը դադարեցին, այլ ընդհակառակը սաստկացան, և բացի դրանից ռուս ազգաբնակութիւնը Անդրկով-կասից սիստեմատիկաբար դուրս վանելը զուտ յեղափոխական բնաւորութիւն ստա-ցաւ՝ այլազգիների սեպարատիզմի գաղա-փարը իրագործելու նպատակով։

1905 թւից մինչև այժմս կովկասեան սե-պարատիստները սարսափահար են արել Կովկասի ամբողջ խաղաղ և խաղաղ ազգա-բնակութեան։ Դուրս ընկած լինելով նոր-մալ կեանքի շաւղից, նա համարեա ան-պաշտպան է կովկասեան յեղափոխականնե-րի յանցաւոր փորձերից, որոնք, օգուտ քա-ղելով իրանց գրաւած դիրքից, անպատիժ մնալով և տեսնելով կովկասեան իշխանու-թիւններից թոյլ գործունէութիւն խաղաղ բնակիչներին պաշտպանելու գործում, ըն-դգրկեցին իրանց ամբողջ Կովկասի բաղդը կարգադրողներ, որով և յուսահատութեան հասցրին խաղաղ, աշխատաւոր քաղաքացի-ներին։

1905 թւից սկսած, ոչ մի օր չէ անցնում այդ երկրում, որ յեղափոխական տարրերը որևէ բռնութիւն չը գործադրեն խաղաղ քաղաքացիների, ոստիկանութեան կամ զոր-քերի վերաբերմամբ, այն է կողոպտումներ, վիրաւորանքներ կամ սպանութիւններ, ո-րոնք յաճախ տեղի են ունենում օր ցերե-կով, ժողովրդի ահագին բազմութեան ներ-կայութեամբ այնպիսի հանրավտանգաւոր միջոցներով, որպիսիք են ահագին աւերիչ ոյժ ունեցող պայթուցիկ գործիքները։ 1905 թւից մինչև այժմս այդպիսի ահաբե-կիչ գործողութիւններ այնքան շատ են ե-ղել, որ թիւը անկարելի է, և դրա վերջն էլ չէ երևում։

Ցանցաւորները համարեա միշտ ծածկ-վում են, և եթէ ընկնում էլ են իշխանու-թեան ձեռքը, փախչում են իրանց բանտե-րից։

Որպէս լուսաբանութիւն այդ անընա-կան և վտանգաւոր դրութեան, որի մէջ ներկայումս գտնվում է Կովկասը, հետևեալ փաստերն են, որոնք յայտնի են ամենքին և հեշտութեամբ կարող են ապացուցվել։ (Բերվում են փաստերը)։

Ահա բանտերից և բանտարկութեան այլ տեղերից ազատ փախչելու փաստերը, որոնք բաւական առիթ են տալիս կարծելու, որ իշխանութիւնները, որոնց պարտքն է հսկել կալանաւորների վրա, կամ անգործունէու-թիւն են ցոյց տալիս կամ աջակցում են։ Կովկասեան ադմինիստրացիայի գործու-նէութեան այդպիսի եղանակը, ունենալով իշխանութեան յանցաւոր անգործունէու-թեան բոլոր նշանները, մեզ կատարեալ հիմք է տալիս (յօդ. 33 կանոնադրութեան Պետական Դումայի մասին) մինիստրների խորհրդի նախագահին հետևեալ հարցապըն-դումն անել.

1) Յայտնի՞ է արդեօք մինիստրների խորհրդի պ. նախագահին, որ Կովկասում անտանելի դրութիւն է ստեղծվել խաղաղ քաղաքացիների համար, որոնց ահաբեկում են տեղական յեղափոխական տարրերը, և եթէ յայտնի է, ի՞նչ միջոցներ են ձեռք առնված կամ ձեռք կառնվեն խաղաղ ռուս բնակիչների հանգստութիւնը պաշտպանե-լու համար յեղափոխական տարրի չարա-գործութիւններից։

2) Յայտնի՞ է արդեօք մինիստրների խոր-հըրդի նախագահին, որ այս հարցապնդումի մէջ մատնանշված յանցանքները տեղի են ունեցել և որ յանցաւորները սիստեմատի-կաբար ծածկվել են. եթէ յայտնի է, ի՞նչ միջոցներ են ձեռք առնված նրանց բռնելու համար։

3) Յայտնի՞ է արդեօք մինիստրների խորհրդի պ. նախագահին, որ տեղի են ունեցել այս հարցապնդումի մէջ մատնա-նիշ արված կալանաւորների փախուստի դէպքերը բանտերից, և եթէ յայտնի է, ի՞նչ միջոցներ են ձեռք առնված կամ ձեռք կառնվեն այդպիսի փախուստների առաջն առնելու համար։ Նոյնպէս և այն՝ թէ ար-դեօք պատասխանատուութեան են ենթարկ-ված այն անձինք, որոնք թոյլ են տուել այդ փախուստները։ («Нов. Вр.»)

ԱՐՓԻԱՐԻ ՄԱՀԱՐՁԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

—

Ստացանք—1) Պետերբուրգից, Գրիգոր Եւանգուլեանից՝ 3 ր., 2) Բագուից, Աս-տուածատուր Վաչեանից՝ 30 ր., Սահակ Թաղիանոսեանից՝ 5 ր., Գասպար Տէր-Մարգարեանից՝ 5 ր., Անդրէաս Սարգսեա-նից՝ 5 ր., Խ. Մարզուլեանից՝ 5 ր., բժ. կար. Ազամեանից՝ 3 ր., Ֆ. Աղալեանից՝ 2 ր., գումարն 58 րուբլի, որով նախկին ստացածների հետ (տես «Մշակ» № 77) կունենանք 345 րուբլի։

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

I

Վաղը, ուրբաթ, ապրիլի 18-ին, Թիֆ-լիսի ժողովարանում, հայ սիրողների խում-բը կը ներկայացնէ «Արի բաժանվենք» պիէսը։

Մասնակցողներն են. տիկիններ՝ Վ. Ա-ղամալեան, Հ. Աստուածատրեան, օրիորդ-ներ՝ Ի. Քալանթար, Ն. Էմինեան, Ե. Տէր-բոսեան, պ. պ. բժ. Ա. Զարգարեան, Ա. Կուսիկեան, բժ. Ն. Խատիսեան, Գ. Խա-տիսեան, Կ. Զմշկեան, Կ. Մարգարեան։

Ներկայացումը կը տրվի Հայուհեաց ըն-կերութեան օգտին։

II

Թիֆլիսի արքունական թատրոնում ըս-կըսվեցին ռուս դերասանական խմբի ներ-կայացումները։

Առաջին ներկայացումը տեղի ունեցաւ երկուշաբթի, ապրիլի 14-ին։ Խաղացվեց Պօտապենկօի «Новая Жизнь» պիէսը 4 գործողութեամբ։

Պիէսի գլխաւոր իմաստն այն է, թէ կեանքի մէջ տեղ պէտք է գրաւել արդար աշխատանքով և կուլտուրական գործու-նէութեամբ։

Աչքի էին ընկնում իրանց խաղով Լիւդ-վիգօվ, Բօուր և դերասանուհի Իւրեևա։

Հետևեալ օրը խաղացվեց Տրախտենբեր-գի «Ֆիմկա» դրաման, որտեղ առաջնակարգ դեր ունէր Իւրեևա։ Դերասանուհին այդ պիէսում աւելի մեծ ասպարէզ ունէր ցոյց տալու իր դերասանական շնորհքը, քան առաջին պիէսում, և ունեցաւ մեծ աջողու-թիւն, գրաւելով բուռն ծափահարութիւն-ներ։ Ֆիմկայի դերի մէջ կան դրամատիկա-կան ուժեղ տարրեր, կենսական բնորոշ գծեր, որոնք արտայայտիչ կերպով ցոլա-ցին Իւրեևայի խաղում։

Սիրող

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Ղազախ, 4 ապրիլի

Երրորդ օրն է՝ Ղազախ քաղաքում ասեղ գցելու տեղ չը կայ, և դեռ շարունակում են ամեն կողմից քաղաք թափվել հայ ու թուրք սովատանջ գիւղացիները։ Ամենայն արագութեամբ և ճշտապահութեամբ բա-ժանվում է ցուցակագրվելու բաղդին ար-ժանացած գիւղերին հասանելիք սերմացուն՝ իւրաքանչիւր «կոմերալի» տան 2 պ. 30 ֆ. ցորեն, 2 պ. գարի և 10 ֆ. կորեկ, բոլորն ընտիր տեսակից և տեղական սակագնից աժան։ Շատ մօտ ժամանակում պիտի ստացվի և բաժանվի նոյնպէս ուտելու ցո-րենը՝ երեխաներին 30-ական ֆունտ, իսկ 5 տարեկանից մեծերին՝ 2 պ. 20-ական ֆ.։ Վերադարձնելու ժամանակամիջոցի մասին որոշ կարգադրութիւն չէ արված, միայն լուր է պտտում, որ պիտի յետ պահանջվի երեք աշնան ընթացքում։ Բաժանված նը-պաստը կենսական նշանակութիւն կունե-նայ գիւղացու համար, որովհետև չափն ու պայմանը բաւարար է։ Եթէ բաժանման ձևի մէջ կայ պակասութիւն, այդ այն է, որ առաջ սերմացուն է տրվում, որը կարող է գոհ դառնալ քաղցին և կէտ նպատակին չը ծառայել։ Ցուցակից հանված գիւղերը ևս, որ միւսներից ոչնչով բարւոք վիճակ չունեն, զրկվում են օգնութիւնից, բայց շշուկներ կան, որ նոր սպասվող ցորեննե-րով պիտի հոգացվեն դրանց կարիքները։

Զաք. ք. Ապրեսեան

—

Մովսէս գիւղ (Շամշադին), 11 ապրիլի

Երէկ, ապրիլի 10-ին, դէպի սարը տա-նող ճանապարհի վրա, Թուրքական Ալա-Թալա կոչված ձորանցքի մօտ, թուրքերի ձեռքով գնդակահար է լինում Ա. Մելիք-Ազարեանցի «Ալագա-բենայի» պղնձահան-քի կառավարիչ Ալեքսանդր Սեպուհ-Վար-ժանեանցը։ Խեղճ զոհը հանքից գալիս է լինում Մովսէս գիւղը իր հիւանդ երեխա-ներին այցելելու։

Զարագործները գնդակահար անելով նը-րան՝ ապա մորթում են ոչխարի նման, ո-րից յետոյ թալանում են մինչև վերջին շապիկը, տանելով միաժամանակ մաուզերի հրացանն ու ատրճանակը։

Սպանվածի ընկերները, որոնք գալիս են լինում նրա ետևից, հասնում են դէպքի վայրը, սակայն գազանացած թուրքերից մէկը կրակում է անզէն հայերի վրա՝ բա-րեբաղդաբար չը դիպչելով և ոչ մէկին, ու իսկոյն և եթ քաշվում են մօտակայ խիտ անտառը և թաքնվում։

Ենթադրվում է, որ սպանութիւնը կա-տարվել է ի վրէժ քանի օրերս կորած ա-լաթալայեցի երկու թուրքերի։

Բագրատ

—

Քեանդակ (Արէշի գաւ.), 8 ապր.

Ներկայ յունվարի 1-ից այստեղ բացվել է դպրոց, որի մէջ ուսանում են 62 աղայ։ Դպրոցի պահպանութեան համար իբրև նը-պաստ Բագուի կուլտուրական ընկերու-թիւնը նշանակել է տարեկան 200 ր.։

Հարևան Հաւարիկ գիւղում ևս գիտա-կցութիւն կար կանոնաւոր դպրոց բանալ, բայց յետաձգվեց յաջորդ տարվայ։ Այժմ այնտեղ գոյութիւն ունի մի մասնաւոր դպրոց մի անձի ղեկավարութեամբ, որտեղ ուսանում են երկու սեռի 70 մանուկ։

X.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ «Մշակի» խմբագրութիւնը շնորհա-կալութիւն է յայտնում բոլոր այն աշխա-տակիցներին, թղթակիցներին և անձանց, որոնք Զատկի տօնի առիթով նամակներով և քարտերով շնորհաւորութիւններ ուղար-կեցին։

✦ Կովկասի Փոխարքան հնարաւոր չէ գտել թոյլատրել, մի քանի դէպքերում, կարիքաւոր գիւղացիութեան ուտելիքի և սերմացուի համար, Թիֆլիսի նահանգապե-տի տրամադրութեան տակ դրամների հաշ-ւին, փոխատուութիւն տալ փողով, հա-կառակ ցորենով տալուն։ Ընդ սմին Փո-խարքան, նկատի առնելով ազգաբնակութեան ու-տելիքի և սերմացուի պէտքերին իր ժամա-նակին բաւարարութիւն տալու նպատա-կով, նպատակայարմար է գտնում իրա-ւունք տալ իրանց գիւղացիներին ցորեն գնել իրանց բայոններում այն պայմանով, որ ցորենի վճարը տայ պատշաճ վարչու-թիւնը համապատասխան հաշիւները ներ-կայացնելուց յետոյ։

✦ Սրանիւսալի 1-ին կարգի շքանշան է շնորհված Երևանի առաջնորդ Յուսիկ արքեպիսկոպոս Մովսէսեանին, Աննայի 1-ին կարգի շքանշան՝ Գէորգ արքեպիս-կոպոս Սուրէնեանին։

✦ Կովկասի Փոխարքայի զինուորական մասի օգնական գեներալ-լէյտենանտ Շա-տիլօվը ստացել է գեներալ-ատ-ինֆան-տերիի աստիճան։

✦ Հ. ուս. միութիւնը խնդրում է մեզ տպել, որ այսօր, ապրիլի 17-ին, երեկո-յեան ժ. 6-ին, Գայիանեան օր. դպրոցի դահլիճում պ. Ս. Մալխասեանը կարդալու է մի դասախօսութիւն «հայ լեզուի ուղղա-գրութեան մասին»։

✦ «Հասարակական կլուբի» խորհուրդը կազմել է հետևեալ ծրագիրը այն երեկո-ների համար, որ կազմակերպում է կլուբը շաբաթ օրերը. ապրիլի 19-ին Իւ. Սեմեօնով կը կարդայ մի ռեֆերատ Լէօնիդ Անդրէևի մասին, 26-ին Ն. Երմօլայեվ Մաքսիմ Գոր-կու վերջին գրուածքների մասին, մայիսի 3-ին Ա. Փիրալեանը՝ Անդրկովկասի գիւ-ղացիական տնտեսութեան հողային ճգնա-ժամի մասին, մայիսի 10-ին Գ. Շահբու-դաղեանը՝ Կովկասի երկաթուղային կարիք-ների մասին։

✦ Կիրակի, ապրիլի 20-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի ամարային այգում, Հայու-հեաց «Մեղու» ընկերութեան Աշխատանքի տան օգտին տեղի կունենայ գարնանային մեծ զբօսանք։

✦ Կովկասի Փոխարքայի խորհրդի ան-դամ Օսէցկու նախագահութեամբ մօտիկ ապագայում կազմվելու է մի յատուկ յանձ-նաժողով Կովկասի բոլոր քաղաքացիական վարչութիւնների ներկայացուցիչներից՝ Կով-կասի պետական ծառայութեան նիւթական պայմանները բարելաւելու հարցի մասին խորհրդակցելու համար։

✦ Բժիշկ Լ. Աթաբէգեանի դասախօսու-թիւնը, որ պիտի կայանար երէկ Զուբա-լօվի ժողովրդական տանը, չը կայացաւ դասախօսի բացակայութեան պատճառով։

✦ Ստացանք հետևեալ նոր գրքերը. 1) Ներսէս քահ. Տէր-Կարապետեանի «Ցա-ւութիւն մարդկան», 2-րդ տպագրութիւն, պակված Սահակ-Մեսրովբեան մրցանա-կով. 2) Ի. Մ. Ամիրովի «Не въ бровь а въ глазъ!» և «Нѣсколько стихотвореній»; 3) Սուքիաս եպիսկ. Պարզեանի «Ճանա-պարհորդական տպաւորութիւնք և համա-ռօտ նկարագիր դէպքերի վերջին կաթողի-կոսական ընտրութեան ժամանակ», 145 երես, գինն է 60 կ. 4) Արամի «Սուլթան Ապտիւլ Համիտ ինչպէս մեռաւ. պատմա-կան ֆանթէզի», 76 երես, գինն է 1 ֆրանկ՝ 5) Հաշիւ Երևանի ս. Գրիգոր Լու-սաւորիչ եկեղեցու 1007 թւի։

✦ Թիֆլիսի հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժո-ղովը, որ նշանակված էր երէկ, ապրիլի 16-ին, չը կայացաւ անդամների սակաւու-թեան պատճառով։

✦ Կովկասեան հողատէրերի ընկերու-թիւնը, ինչպէս լսել է «Кавк.» լրագիրը, միջնորդութիւն է յարուցանելու կովկասեան գլխաւոր իշխանութեան առաջ, որ Թիֆլի-սում բացվի Խարկովի հողային բանկի բա-ժանմունք։

✦ Փոխարքայի կարգադրութեան համա-ձայն, Թիֆլիսի զօրաբանակի բոլոր մասե-րում ապրիլի 14-ից մտցված է ամառային զգեստ։

◆ Թիֆլիսի պարսից բարեգործական ընկերութիւնը դիմել է քաղաքային վարչութեան, խնդրելով դրամական օժանդակութիւն ցոյց տալ։

◆ Թիֆլիսի գեներալ-նահանգապետի ապրիլի 4-ի կարգադրութեամբ ապրիլի 9-ին փակեցին «Գործ» շաբաթաթերթը զինուորական դրութեան ամբողջ ժամանակամիջոցում։

◆ Ապրիլի 10-ին Թիֆլիսում ոստիկանութիւնը խուզարկելով Բ. Իշխանեանի բնակարանը, ձերբակալեց նրան և տարաւ Մետեխի բանտը։ Խուզարկութիւնը և ձերբակալութիւնը, ինչպէս տեղեկացանք արժանահաւատ աղբիւրից, զապրեկի մասնութեան հետևանք է։

◆ Ապրիլի 11-ին Թիֆլիսում ոմն Թիւրքահպատակ Յովհաննէս Սարգսեան մի նամակ է ներկայացնում Սամաննայա հրապարակում ձկնեղէնի խանութ ունեցող Դղալօբ Արապօվին, որով մահվան սպառնալիքի տակ նրանից պահանջվում է եղել 20,000 ռուբլի։ Ոստիկանութիւնը տեղնուտեղը ձերբակալում է Նամակաբերին։

◆ Թիֆլիսի նահանգի ազնուականութիւնը վրաց Թատրոնի վերաշինութիւնը աւարտելու համար կրկին յատկացրել է 70,000 ռուբլի, որով Թատրոնի վերաշինութիւնը ընդամենը նստում է 225,000 ռուբլի։

◆ «Հովիւ» շաբաթաթերթը հաղորդում է, որ Միքայէլ Արամեան խոստացել է վերանորոգել Հաղբատի վանքը։

◆ Ախալցխայից Սիօն վարդապետը խնդրում է մեզ տպագրել հետևեալը. «Խնդրում եմ հեղինակներից՝ ընդհանրապէս, չը ծանրաբեռնել մեզ ինքնակամ վաճառելի գրքերի վաճառման յանձնարարութիւնով այսուհետև և ընդ միշտ»։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Ապրիլի 12-ին, Թիֆլիսում, Չերկասի շաքարէ գործարանների դրամատար Արէն Բրոդսկին ժողովում էր ապառիկները խանութպաններից։ Երբ նա Ավճալեան փողոցում մտաւ Շալամովի խանութը, նրան մօտեցան երեք չարագործներ, որոնք ատրճանակների կոթերով սկսեցին հարուածներ իջեցնել նրա գլխին և խուզարկելով վերցրին մօտ 700 ռուբլի փող և ժամացոյցը։ Խանութից դուրս գալու ժամանակ կողոպտիչները կրակեցին մօտ 10 անգամ և թեթև կերպով վիրաւորեցին Բրոդսկուն աջ ոտքից, որին ուղարկեցին հիւանդանոց։ Կրակոցի ձայնին օգնութեան շտապեց Թաղական վերակացուն, որի վրա չարագործները կրակեցին երկու անգամ, սակայն անհետևանք, և յետոյ փախան։

◆ Ապրիլի 13-ին, Թիֆլիսի ս. Յարութեան եկեղեցուց անյայտ չարագործներ գողացել են գանձանակը, որի մէջ եղել է 15 ռուբլի։

◆ Նոյն օրը, գիշերվայ ժամը 11-ին, Էջմիածնի փողոցում անյայտ չարագործներ ծանր կերպով վիրաւորել են Պրեօբրաժենսկի վանքի միաբան Գաբրիէլին։

◆ Ապրիլի 14-ին, Աւճալեան փողոցում, իր խանութի մէջ Շաքրօ Ստեփանովը դանակով վիրաւորել է Ալեքսէյ Օրլովին։

◆ Նոյն օրը Նիկօ Աբասաձէն Էջմիածնեկի փողոցում դանակով վիրաւորել է Պաւլ Բերիձէին։

◆ Ապրիլի 14-ին Թիֆլիսում, Աւճալեան փողոցում, Միխայիլ Զալիեվի խանութից անյայտ չարագործներ գողացել են 500 ր. ապրանք։

◆ Ապրիլի 15-ին Թիֆլիսում առաւօտեան ժամը 6-ին, Յօվինի փողոցում, Վասիլի Կարակաշեվի բնակարանից գողացել են 141 ր. իրեր։

◆ Ապրիլի 15-ին, Թիֆլիսում, Թոյն է ընդունել երկանցի Ելիզավետա Գրիգորեվնան։

◆ Ապրիլի 16-ի գիշերը Թիֆլիսի նահանգական բանտից փախել են հետևեալ քրէական բանտարկեալները՝ Մարգանէնկօ, Ջեմլինսկի և Բաբատ։

◆ Ապրիլի 15-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, Թիֆլիսում, Գօնչարնի փողոցում Պլօցկ քաղաքի բնակիչ Վլադիմիր Զախարօվը հարբած մտնում է Թաղական վերակացուի բնակարանը և, օգտվելով նրա բացակայութիւնից, վերցնում է սեղանի վրայից ատրճանակը և կրակում է, որով ինքը վիրաւորվում է կրծքի ձախ կողմից։ Նրան ուղարկել են Միքայէլեան հիւանդանոցը։

ԶԱՏԻԿ

Հանդուրժ էինք, մի գեղեցիկ ու ծաղկազարդ օր։

Արևի տաքութիւնը ապրիլում բաւականին զգալի է, մանաւանդ աշխատանքի ժամանակ. մենք կարգին յոգնած էինք։

Գիւղը այդպէս է. մեծ պասից յետոյ՝ ամենքն էլ դուրսը կը լինեն, այգիների մէջ։

Ու ամեն դար ու փոսից լսվում էր մանուկների կանչ ու ծիծաղը. մեծերը գլխաքաշ բանում էին։

Կարմրատեխ ծաղիկների նման հարս ու աղջիկունք բռնել էին բարձրերը, որտեղ ձիւնը աւելի շուտ էր հալվել։

Մանուշակը ամաչկոտ դուրս էր ցցվել Թփերի տակից, և նայում դէպի կանաչ ածուները. հնձաննների մօտ մի կարօտեալ ծաղկանոց կար։

Փոս տեղերում, որտեղ աղբը շատ է և խաղողի ճեճե են Թափում կոխելուց ետ, այնտեղ և բուսականութիւնը ուժեղ է։

Իսկ գիւղում հնձանները շինում են առհասարակ այդպիսի տեղ։

Ծառերը կոկոնել էին, իսկ նշենին արդէն բացվելու վրա էր. ծորն էլ հօ Թշշում էր ձնաջրից։

Ու ամբողջը այդպէս գեղեցիկ էր ու սիրուն, որպէս մայիսվայ վարդը։

Բնութեան մէջ մարդը իր առանձին տեղը ունի իբրև կատարելութիւն լրացնող անհրաժեշտութիւն, իսկ նրանից դուրս՝ մի այլանդակ գրչահատ, հանդում նա անհրաժեշտ է։

Եւ ծառ ու ծիլ, Թուփ ու մացառ երգում էին գարնան զգեստաւորումը։

Հանդի ամենաբարձր ծայրումն ենք, մի պատառում։

Հայրս գլխաքաշ աշխատում էր, որ այդ տարի մի կերպ ջուրը հասցնի իր ցանկացած տեղին, իսկ ես էլ էշով աղբ էի բերում, կուլէն էլ հետս ջուր։

Հացը պիտի մայրս փոխ առնէր, որ երկրորդ անգամ դառնալուց տանէի. այդտեղ աշխատանքից հաց չէ դուրս գալիս…

Ու այդ չարքաշութիւնը վեհ էր, գեղեցիկ, բարձր ու սիրուն։

Զանգերը տուեցին. գիւղի եկեղեցին միշտ բարձրաւանդակի վրա է, այն էլ ամենալաւ տեղում։

Ու նայեցի լացակամած. հօղ էր դուրս տալիս։

Պատարագը մերն էր, ինքն էլ գիտէր. գիւղում ամենքը իրանց տօնը ունէին. բայց ինչո՞ւ նա չէր ուզում յարգել այդ։

Ու քիչ յետոյ, տեսնեմ, մայրս, փոքրիկ քոյրերիս առաջն արած, հաց, կանաչի և մի քանի ձու էլ հետը՝ եկաւ մեզ մօտ։

Զատիկ էր, ու նստեցինք…

Եւ մինչդեռ պապիս տան ամբողջ գիւղն էր Թաթախվում, մենք աշխատում էինք մի ածու պատրաստել գետնախնձորի համար, որ պաս օրին երեխայքը ցամաք չը մնան։

Այդ էլ Զատիկ էր, և որովհետև անշուք էր, կրկնակի սիրուն էր։

Ու այսօր կարծում էք, որ ձեզ հետ բոլորն են նստել միևնոյն սեղանի շուրջը։

Սխալվում էք. և որովհետև այդ տօնը ձեզ հետ միասին ինձ հեգնանք է Թւում, դրա համար էլ առաջինը ես պիտի լինեմ այդ օր ամփոփոխ, որովհետև դուք ամբողջդ կուշտ էք…

Ու երբ Զատիկը կը գայ, յիշեցէք որ շատ չեմ մեծ, ընդամենը քանամէկ տարեկան, բայց արդէն ծեր եմ։

Եւ եթէ ուզում էք, որ ես էլ մասնակցեմ ձեր Զատկին, ապա ինձ մանկացրէք…

Ա. Զանեան

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

Քրիստոս յարեա՛ւ

Ո՛րքան էլ մենք մեր արհեստը, մեր փեշակը բանեցրինք, բարութեամբ Թէ չարութեամբ զինված Նրան հալածեցինք, ո՛րքան էլ Մեծ Սիրոյ, Ճշմարտութեան դէմ ատելութեամբ լցված Նրան խաչ բարձրացրինք, տանջանքներով մահ, մահով մեռեալների շարքը ձգեցինք, Թաղեցինք, բայց էլի հընար չեղաւ։

Քրիստոս իր մահով մահին յաղթեց և մեռեալների միջից կրկին բարձրացաւ իր յաղթական յարութեամբ. կարծ՝

Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց։

Եւ այդ ո՛չ Թէ հրաշք էր, այլ բնական օրէնք։

Հազար էլ ստութիւններով ծածկեցէք, Թաղեցէք Ճշմարտութեան ձայնը, բայց Ճշմարտութիւնը այն զօրութիւնն ունի, որ նա վերջ ի վերջոյ՝ այսօր է Թէ վաղը՝ իր գերեզմանից պէտք է յարութիւն առնի։

Իսկ Քրիստոս ինքն է այն անմահ Ճշմարտութիւնը, որ տալիս է մեզ լոյս և կեանք։

Սուտը, ստութիւնն է, որ լոյսից փախչում, խաւարի մէջ է ապրում և այն էլ շատ կարճ կեանքով։

Այդպիսի խաւար կեանքը մեռելութեան է դատապարտված, ո՛րքան էլ Նրա պաշտպան Ներոնները Հռոմները այրեն, աշխարհքը դըժոխք դարձնեն, և դրան պահապաններն էլ «քեօփակ» Մենշիկով Սուվօրինները լինեն, բիւրաւոր Տիմօշկին մօսկաներն էլ տանեն։

Անխուսափելի օրէնք է, որ դարերով պաշտած, երկրպագութեան առարկայ սուտ աստուածները—կուռքերը պիտի կործանվեն ու ընկնեն։

Յաղթութիւնը Ճշմարտութեանն է։

Ճշմարտութիւնն է, որ յարութիւն է տալիս Քրիստոսին։

Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի։

Խիկար

—

Յարեաւ ի մեռելոց

Գրաղ եմ գալիս, որ շատերը՝ ո՛չ միայն աշխարհականներից, նոյնիսկ ամենապատիւ հոգևորականներից՝ չեն հասկանում «ի մեռելոց» խօսքի նշանակութիւնը։

«Ի մեռելոց», գիտեմ, կասեն՝ մեռեալներից։

— Իսկ մեռեալնե՞րը… ովքեր են այդ մեռեալները։

— Մեռեալը նա է, կասեն, որ շունչը կտրում, աչքերը խփում, ոտերը ձգում լըռում է, որի վրա «հոգոց» են կարդում, դագաղի մէջ գերեզման են իջեցնում ու Թաղում։ Ոբին ևթէ, եթէ միլիօն էլ տաս, Թէկուզ հէնց կոակակատար, երէցփոխ-գանձապահ էլ լինի, ձեռք տալ չէ կարող…

— Իսկ ուտե՞լ…

— Ձեռք տալ չէ կարող, կասեն, ո՛ւր մնաց Թէ ուտել։

Եւ այսպէս դուրս կը գան մեր լուռ ու մունջ գիւղ ու քաղաքները, մեր քաղցր քնով ննջող հասարակութիւնները, որոնց վրա եթէ «հոգոց» չեն կարդացել, ուրեմն ապրում են։

Սառցեալ հիմքերի վրա դրված մեր ուղեւորութիւնները, մեր նորակազմ մշակակրթական (չեմ ասում «կուլտուրական») ձեռնարկութիւնները, եթէ ոտներ չունեն որ ձգեն, ուրեմն մեռեալների շարքում դընել չենք կարող։

Մեռեալներ չեն նրանք, որոնք բաց աչքերով կոյր են մնում, առողջ ականջներով խլութիւնը սիրում, երբ մայրենի լեզուի, գրականութեան, անուան ու պատուի ծաղկման նպաստող Լէօնները կուրանալու և Փորթուգալեանները մեռելու դուռն են հասած։

Նա, որ ժրաջան աշխատաւորին զրկում է աշխատելու հնարաւորութիւնից, հասարակական ախտերի բժշկութիւնը, բժիշկների մտաւոր պաշարն ու ձեռնհասութիւնը մատնում է նիւթական անձեռնհաս պայմանների տարկութեան, իսկ ինքը հասարակ ջրի տեղ «նարզան» է խմում, իսկական հայրենիքը աքսորավայրում է համարում, իսկ գլխացաւը մեր իրաւացի գոյութեան արտայայտութիւնը, նա, եթէ այս Զատկին շամպանիայով իր ազգի կենացը խմեց և յետոյ, գերեզմանի փոխարէն, փափուկ անկողին մտաւ քնեց, որ վաղը վեր կենայ էլի փորը լցնի,—պէտք է ասեն Թէ ապրում է։

Եթէ դրանք ապրում են, ասացէք, էլ ո՞ւմ համար էր ասում Քրիստոս՝ «Թողէք մեռեալներին զնան իրանց մեռեալներին Թաղելու». ուրեմն ով չէր հասկանում, Թող այսուհետև լաւ իմանայ, Թէ ինչ տեսակ մեռեալներից փախաւ… այսինքն յարեաւ Ճշմարտութեան որդին Քրիստոս։

Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց։

Ներկարար

—

Բաց նամակ պ. Ներկարարին

Պատուելի պարոն։ Ասում են որ դուք լաւ էք ներկում հասարակ մարդկանց գլուխները սև ներկով, բայց ես տեսնում եմ, որ կարճապատիւ խմբագիրների գլխի մազերի համար Դուք սպիտակ ներկ էք գործածում։ Օրինակ՝ «Մշակի» խմբագրի գլուխը, ինչքան ինձ յայտնի է, սև է, իսկ դուք Նրան սպիտակ ներկով էք ներկել և ծերացած էք հռչակում։

Ի հարկէ, այդ ձեր կամքն է. ներկը ձեր ձեռքին է, ներկեցէք ինչ ներկով կամենաք, սակայն ձեր վերջին ֆէլիէտօնում ինձ էլ ցանկացել էք սպիտակեցնել, որ ծերացած համարէք։ Այսպէս՝ «Մշակի» խմբագրի մասին խօսելով դուք Նրան ծեր էք համարում և միջանկեալ խօսքերով ասում էք» «Ոգորմած հոգի «Մեղու-Հայաստանի» յայտնի Քաղքցու հալին է հասել»։

Դրուստ է, շատ ժամանակ է անցել, որ ես պատւական «Մեղու-Հայաստանի» լրագրին աշխատակցում էի (հէյ գիդի ժամանակ), բայց ոչ գլխիս մազերս, ոչ էլ մօրուքս չեն սպիտակվել բոլորովին, ուստի եթէ ձեր պ. խմբագիրը կը հաճի, Զատկի տօնի համար մի ֆէլիէտօն կը պատրաստեմ, որով պիտի հաստատվի կամ ձեր կարծիքը, Թէ ծերացել եմ, կամ իմ խօսքը, որ այնպէս չեմ պառաւել, ինչպէս դուք կարծում էք։ Այս անգամ գրածս պիտի լինի քաղքեվար։

Սպասում եմ պատասխանին։

Էլի նոյն հին Քաղքցին

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 8 ապրիլի

Հանգուցեալ Պռօշեանի Թաղման կարգադրիչ յանձնաժողովը իր պարտքն է համարում հայ հասարակութեան առաջ պարզել այն հաշիւը, որ վերաբերում է հանգուցեալի Թաղմանը և ապագայում մահարձան կանգնեցնելու խնդրին։

Մինչև օրս ստացվեցին հետևեալ նուէրները. 1) Սպահանի հայ հասարակութիւնից 100 ր., որից 23 ր. գործադրվեց պսակի վրա, համաձայն նուիրատուների ցանկութեան, առձեռն 77 ր., 2) Արմաւիրի հայ հասարակութիւնից 50 ր., 3) Բաթումում Մելեան քահանայի ձեռքով հանգանակած 50 ր., 4) Ներսիսեան դպրոցից 50 ր., 5) Թիֆլիսի հայուհեաց բարեգործական ընկերութիւնից 25 ր., 6) Երևանի առաջնորդ Յուսիկ արքեպիսկոպոսից 10 ր., 7) Իշխանուհի Թումանեանից 5 ր., 8) Յ. Խունունցից 5 ր., 9) բժ. Մուրադեանից 3 ր.։ Ընդամենը 275 ր.։

Ծախք՝ 1) հեռագիրների, սև յայտարարութեան 76 ր. 65 կ. 2) Թաղման ամբողջ ծախքը 131 ր., ընդամենը 207 ր. 65 կ.։

Հանելով ծախքը մուտքից, մնացած 67 ր. 35 կ.-ը պահվում է ներկայումս յանձնաժողովի գանձապահի մօտ մահարձանի համար։

Ինքնըստինքեան պարզ է, որ յիշեալ գումարով անկարելի է մի՝ եթէ ոչ շքեղ, գոնէ համեստ և վայելուչ արձան կանգնեցնել ժողովրդական մարդու և հասարակական գործչի դամբարանի վրա։

Ուստի և Պռօշեանի յիշատակը յարգողներին է դիմում կրկին յանձնաժողովը, կոչ անելով չը զլանալ և փոքրիկ լումաներով նպաստել մի բաւարար գումար գոյացնելու, որով կարելի լինի մահարձանի գործը իրականացնել մօտիկ ապագայում։

Նուէրները կարելի է ուղղել յանձնաժողովի նախագահ բժշկ. Նաւասարդեանի անունով. Тифлисъ, доктору медицины Б. А. Навасардіану, կամ յանձնաժողովի անդամ Ա. Ահարոնեանի անունով՝ ректору Арм. Дух. Семинаріи Нерсисянъ А. Агароняну.

Նախագահ՝ բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
Գանձապահ՝ բժ. Մ. Մուրադեան
Քարտուղար՝ Ս. Եսայեան

Բագու, 8 ապրիլի

Թոյլ տուէք, խնդրեմ, ձեր լրագրի միջոցով արտայայտել իմ սրտագին շնորհակալութիւններս այն գերարգոյ և ազնիւ անձնաւորութեանց, որոնք նամակներով, հեռագիրներով և անձամբ բարեհաճեցին արտայայտել ինձ, ամսիս 6-ին, իրանց շնորհաւորական զգացումներն ու բարի ցանկութիւնները՝ իմ 35-ամեայ ուսուցչական և 25-ամեայ քահանայական գործունէութեանս առիթով։

Կաշխատեմ օգտվել և սիրտ և ոգի յուզելու չափ արտայայտված բարի ցանկութիւններից. կրկին շնորհակալութիւն։

Գրիգոր ա. ք. Գրիգորեանց

—

Հին-Նախիջևան, 17 մարտի

«Վտակի» № 51-ում նորելուկ սանձարձակ Թղթակից Մ. Թխոյեանը (աւելի ճիշտ՝ Թխոզեան) իմ հասցէիս գետեղել է մի նամակ խմբագրութեան, որ լի է փողոցային հայհոյանքներով և սուտերով։ Նախ ծրատեղից պ. Թխոյեանը, ապրելով Կուլի-Բէկզիդա գիւղում, իմացել է, որ ես, Պիրօս, և սամ ուսուցիչ եմ և հոգաբարձու Նախիջևանի ծխական դպրոցի, մի բան, որ բոլորովին սուտ է։ Ապա այդ ինչ սոսկալի մեղադրանքներ և մերկացումներ են մեր քաղաքի գործերի մասին, որ ես, իբրև Թղթակից, չը գիտեմ Նախիջևանում ապրելով և դպրոցին մօտ լինելով որոշ չափով, իսկ Թխոյեանը գիտէ։ Մի՞թէ պ.-ը օժտված է այնպիսի հոտառութեամբ, որ յատուկ է մի որոշ կարգի մարդկանց միայն…

Այո, դուք ձեր խմբագրով սնոտի էք այդ տեսակէտից, պ. Թխոյեան։ Դուք շատ հեռուից էլ կարողանում էք ճանաչել, Թէ ո՞վ է Հին-Նախիջևանի անկեղծ հասարակական գործիչը, որին «հասարակութիւնը» լաւ գիտէ գնահատել։ Ես չեմ զարմանում ձեր յանդուգն ոճի վրա, որովհետև գիտեմ, որ դուք Եարմջա գիւղումն էք մեծացել, իսկ Եարմջան մեր գաւառում յայտնի է միայն իր հռչակաւոր խաչագողներով։

Դուք նրանով էք միայն զանազանվում ձեր համագիւղացիներից, որ սուտ յեղափոխականի կամ դաշնակցականի դիմակի տակ աւելի էք նրբացրել յեղափոխական խաչագողութիւնը…

Ձէ, պ. Թխոյեան, Թղթակից լինելը բոլորովին սազ չէ գալիս ձեր դէմքին, ուստի շատ լաւ կանէք որ միմիայն ձեր գիւղական դպրոցի գործերով զբաղվէք և ձեր քիթը չը խոթէք քաղաքիս հայ դպրոցի և ուրիշ ազգային հիմնարկութիւնների գործերի մէջ։ Sapienti sat!

Պիրօ

—

Խնձորեսկ գ. (Զանգեզուր), 14 մարտի

Խնդրում ենք տեղ տալ մեր հետևեալ յայտարարութեան։

Մեր գիւղի քեօխվա Մարտիրոս Շահգալդեանցը, գտնվելով զանազան սպառնալիքների տակ, վախենալով որ իր կատարած սխրագործութիւնների համար կարող է սրանից և նրանից վրէժխնդրութեան ենթարկվել և չիմանալով ովքեր են դրանք, եկել՝ ներքոյ ստորագրեալ անմեղներիս օձիքն է բռնել, Թէ իրան մի ստորագրութիւն տանք, որ եթէ իրան մի վտանգ պատահելու լինի, պատասխանատուն մենք լինենք։ Իբրև հին տանուտէր, նա մէկին ծեծել, միւսին բանտարկել, մի երրորդից վերջին կովէկներն է խլել, որից 10—50 ռուբլի կաշառք վերցրել, հետևաբար շատ և շատ անձերից վախենալու տեղիք ունի. բայց ինչո՞վ մենք 5 հոգիներս մեղաւոր ենք, ինչո՞ւ մենք պէտք է ստորագրութիւն տանք, որ եթէ նրա կեանքին վտանգ պատահելու լինի, պատասխանատուն մենք ենք։ Մենք հօ ոստիկաններ չենք, որ նրա կեանքը պաշտպանենք։ Եթէ պ. Մ. Շահգալդեանցը մեզ դէմ որևէ կասկած կամ գանգատ ունի, Թող գործը յանձնէ միջնորդ դատաւորների կամ դատարանի, մենք պատրաստ ենք ամեն կերպ ապացուցանել մեր անմեղութիւնը, և զուր տեղ մեզ նեղութիւն չը տայ։

Գիւղացիներ՝ Աղաբաբա Հայրիեան, Ստեփան Հայրումեան, Խաչատուր Հայրիեան, Ա. Հայրիեան, Բաբա Նազարեան։

ՄԱՄՈՒԼ

«Բազմավէպ» ամսագրի ապրիլի համարը կազմված է ճոխ բովանդակութեամբ։ Լէօի յօբելեանի առիթով Ե. ստորագրութեամբ և «Ազգային գործիչներ» վերնագրի ներքոյ մի մեծ առաջնորդող յօդուած է նուիրված Լէօին, որ նկարագրված է իբրև վիպագրող, իբրև բանասէր, իբրև քննադատ, իբրև հրապարակախօս, իբրև գրագէտ և առհասարակ իբրև գրական դէմք։ Յօդուածագիրն իր կողմից նկատում է, որ պ. Լէօն աւելի ծանօթ է հայ հասարակութեան իբրև մատենագիր և հրապարակագիր՝ քան իբրև վիպասան։ Ճիշտ է, «գեղարուեստական գրականութիւնը,—ասում է հեղինակը,—ռուսահայոց մէջ Լէօյով նորութիւն մը չը շահեցաւ, որովհետև պ. Լէօ գաղափարական վիպասան մըն է, ոչ գեղեցկագիտականին անձնուէր գրագէտ, սակայն, ժամենայն դէպս, իր վէպերը առհասարակ շնորհալի են։ Ունին ոստանիկ ոճ, ու այս ոճը նշմարելի է միայն այն վէպերուն մէջ, ուր անհրաժեշտ է. վիպական զարգ, երփներանգ նկարագրութիւններ աւելորդ տեղը բնաւ չեն գործածված, ու այս ոճով պ. Լէօ յաջողած է ներկայացնել իր վէպերը բնական, պարզ և պարկեշտադեղ»։

Պէտք է ասենք, որ սա առաջին անգամն է, որ հայ պարբերական մամուլի մէջ մի ընդարձակ և պատճառաբանված ուսումնասիրութիւն է կատարվում Լէօի, իբրև գրողի, մասին և Թէև Ե.-ի յօդուածը տեղ-տեղ մեղանչում է իրականութեան և ներքողի պաշտօնութիւն է Թողնում, բայց, անկասկած, նա բղխած է անկեղծ տրամադրութիւնից՝ խրախուսել մի անձն, որ իրան նուիրել է հայ գրականութեան և բանասիրութեան զարգացման։ Ընդհանուր եզրակացութիւն այդ յօդուածից արված է այն, որ Լէօի դերը, իբրև հրապարակախօսի և վիպասանի, անցած պէտք է համարել, բայց նա դեռ մեծ դեր և գործ ունի կատարելու իբրև մատենագիր։

—

Ամսիս 13-ին, Թիֆլիսում, սկսեց հրատարակվել մի նոր շաբաթաթերթ «Հայրենիք» անունով, որի հրատարակիչն է օրիորդ Ն. Աղանեան և խմբագիրը՝ Գիւտ քահանայ Աղանեան։ Վերջինիս ուղղութիւնը յայտնի լինելով, անշուշտ, նոր շաբաթաթերթի ուղղութիւնն ևս պէտք է յայտնի համարել, Թէև առաջնորդող յօդուածի մէջ այդ ուղղութեան մասին ասված է, Թէ «Հայրենիքը» լինելու է ազգային-առաջադիմական, հեռու նեղ, շահամոլ շովինիզմից»։ Սպասենք և տեսնենք, իսկ առայժմ չենք կարող մեր վրդովմունքը չը յայտնել, որ Բենիկ վարդապետի բերանով նոր Թերթը չէ պատկառում Մակար Ա.-ի պէս տխրահռչակ կաթողիկոսին դասել Ներսէս Շնորհալու, Ներսէս Լամբրոնացու շարքում իբրև բարոյական-կրօնական հեղինակութիւն։ Ոչ միայն այդ նշանաւոր դէմքերի, այլ նոյնիսկ Գէորգ Դ. կաթողիկոսի կողքին Մակարին դնելու համար հարկաւոր է ունենալ բաւական մեծ դօզա անբարեխղճութիւն և կղերական փտած նենգամտութիւն…

—

Մեր կղերականներին դեռ հանգստութիւն չէ տալիս հանգուցեալ Երեմիա արքեպիսկոպոսի յիշատակը։ Նրա տեղապահութիւնը և այդ տեղապահութեան հետ կապված գործերը մինչև այսօր էլ փուշի պէս ցցվել են միաբանների մի քանիսի աչքում։ Եւ Էջմիածնի պաշտօնական օրգան «Արարատը» Թոյլ է տալիս իրան նոյնիսկ հեգնել Երեմիային, գործածելով այսպիսի ոճ՝ «à la Երեմիա»։ Թողէք ձեր անվայել սրախօսութիւնները. պատմութիւնը կանգնած է այնտեղ ապացուցանելու, որ Ներսէս Աշտարակեցու մահից յետոյ Էջմիածինը Երեմիայի պէս գործունեայ և օգտակար տեղապահ դեռ ոչ մի անգամ չէ տեսել և չէ տեսել և որ գրեթէ անգրագէտ Երեմիան իր յատկութիւններով աւելի բարձր էր կանգնած, քան Վեհապետեանները, Մակարները և Սուրէնեանները։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Թաւրիզ, 16 մարտի

Պարսկաստանը առերևոյթս խաղաղ է Թւում։ Կարծվում է, որ այլևս խառնակութիւններ տեղի չեն ունենալ և երկիրը հետզհետէ կը սկսի բարեկարգվել։

Այդպէս կարծելը սխալ է. խառնակութիւնները գուցէ առաջվայ պէս տեղի չունենան, բայց ներկայ վարչական կազմերով բարեկարգութիւն էլ տեղի չի ունենալ։ Առժամանակ յոգնած ժողովուրդը կը սպասի, յուսալով որ բարօրութիւն կը ստեղծվի. բայց դարձեալ նոյն հիասթափութիւնները…

Մենք բազմիցս կրկնել ենք, որ Պարսկաստանը մարդ չունի երկիր կառավարելու համար։ Վարչութեան գլուխ անցնում են էլի այն մարդիկ, որոնք մօտ երկու տարվայ սովածութիւնից յետ՝ գայլերի նման պիտի յօշոտեն ժողովրդին գործելակերպի փոփոխութեամբ միայն։ Մէջլիսում, անջումաններում եթէ տեսնէք ինչ մարդիկ են նստել, պիտի հաւատաք ասածիս անկեղծութեան։ Պարզ է, որ ժողովրդի ծոցերում գտնվող գիտակից տարրը հաւատք չունի դէպի ներկայ վարչական կազմերը, և նա, խրատված փորձութիւններից, այսուհետև բոլորովին այլ կերպարանքով է հրապարակ գալու։ Հրապարակային, յայտնի գործունէութիւնը պիտի փոխանակվի ծածուկ, գաղտնի գործունէութեամբ։ Անա Թէ ինչ ընդդիմադիր ոյժից այսուհետև պիտի զգուշանայ հին գիշատիչ բիւրօկրատիան և ըստ հնարաւորութեան սահմանադրի ընչաքաղցութեան և բռնակալութեան։ Բայց դարերի, տարիների սովորութիւնը կարելի՞ է շուտով փոխակերպել։ Երկու բանակներ, առժամեայ զինադադարից յետոյ, նորից կանգնած են իրար դիմաց։ Ընդհարման հետևանքը աւելի քայքայիչ, աւելի կործանարար պիտի լինի երկրի համար։ Միակ միջոցը, որ ամիսներ առաջ առաջարկել էինք, մեր կարծիքով, Եւրոպայից գիտակ անձնաւորութիւններ հրաւիրելն է որոշ մինիստրական պաշտօնների համար—վերակենդանութեան և փրկութեան միակ միջոցը Պարսկաստանի։ Ոչ մխիթարական տպաւորութիւն Թողեց մէջլիսի քուէարկութիւնը, որով նոյնիսկ մերժվել է ներկայ մինիստրութեան եւրոպացի խորհրդականներ տալը։ Այդ դէպքում գործօն դեր է կատարել տգիտութիւնը և ֆանատիկութիւնը, որոնց շարունակութիւնը շատ Թանգ պիտի նստէ Պարսկաստանին։

Տգիտութիւնը այնքան կուրացրել է մեր հայրենակիցներին, որոնք չեն կարողանում տեսնել ակներև փաստը—ամբողջ երկրի պօստերի և մաքսերի բարեկարգութիւնը եւրոպացիների ձեռքով։ Երբ երկիրը մարդիկ չունի, ինչո՞ւ դրսից չը բերել, մինչև երկրի արտադրելը։ Մենք հաւատացած ենք, որ հանգամանքները մի օր կը ստիպեն եւրոպացի բարեկարգիչներ հրաւիրել, այլա-

պէս փրկութիւն չը կայ Պարսկաստանին. որովհետև անընդունակ ղեկավարների շնորհիւ մի օր երկրը կը սկսի ալեկոծվել, պայքարը կը լինի աւելի արհաւրալից և ողբալի, անհեռատեսութեան շնորհիւ այնպիսի անակնկալներ պիտի ծնվեն, որոնք կը հարկադրեն ուրիշ ձեռքերի միջամտութեան։ Պարսկաստանի ընդմիշտ խաղաղացումը և վերակենդանութիւնը կամ պիտի կատարվի Եւրոպայից հրաւիրված դիպլոմատների ձեռքով, կամ թէ երկու դաշնադիր պետութիւնների։ Այս է մեր կարծիքը։ Ժամանակաւոր խաղաղութիւնը խաբուսիկ է և ոչ յուսալիր։

Այստեղ այն կարծիքն է տարածված, որ շահի մահափորձը միապետականների կամ շահի իր գործն է, որպէսզի այդ պատրուակով հնարաւորութիւն ունենայ Թէհրանից հեռացնել իր եղբօրը և հօրեղբօրը՝ Զիլլ-Սուլթանին և առհասարակ մէջլիսականների պարագլուխներին։

Ժողովուրդը շատ անհաշտ է դէպի շահը։ Միր-հաշիմականները միայն Թաւրիզում իրանց ցաւակցութիւնն էին յայտնում շահի մահափորձի առիթով։

Միր-Հաշիմը իր առանձին օրգանն ունի, որով յարձակվում է իր հակառակորդների, սահմանադրականների վրա, միաժամանակ իրան համարելով սահմանադրական. ակնեբև է իր միապետական լինելը։ Ունի կազմած առանձին «անջուման» Դաւաչի թաղում, չի ենթարկվում քաղաքապետին։

Իբօ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Գալիցիայի փոխարքայի սպանութիւնը.— Հասկանալու համար այն անբնական դրութիւնը, որ ստեղծվել է Գալիցիայում տիրապետող երկու ազգութիւնների միջև, պէտք է յիշել այդ երկրի պատմութիւնը վերջին ժամանակաշրջանում։

Ռուսիններր Գալիցիայում, որը 7 և կէս միլիօն բնակիչ ունի, փոքրամասնութիւն են կազմում, և այդ հանգամանքը ստիպում է նրանց յամառ կռիւ մղել լեհացիների դէմ, որոնց թիւը 4 և կէս միլիօն է։ Ընտրողական խրաւունքի շնորհիւ՝ լեհացիները ձեռք են բերել մի զօրեղ ներկայացուցչութիւն թէ աւստրիական ռէյխսրատում և թէ գալիցիական սէյմում։ Սէյմի վերջին ընտրութիւններին ռուսինները ստացան ընդամենը 21 տեղ 149-ից, այն ինչ դեռ 1867 թւին նրանք 46 ներկայացուցիչներ ունէին սէյմում։ Լեհացիներն առհասարակ մեծ խոչընդոտներ են յարուցանում ռուսինների կուլտուրական զարգացման դէմ։ Ռուսինները մինչև անգամ իրանց համալսարանը չունեն և զարմանալի չէ, որ անդադար գրգռման վիճակի մէջ պահելով ժողովրդական մասսաները ճնշող լեհացիների դէմ, Լվօվի համալսարանում ամեն տարի խիստ կռիւներ և արիւնահեղ ընդհարումներ են տեղի ունենում։

Նոյնպիսի տրամադրութիւն է տիրում ընտրութիւնների ժամանակ և Գալիցիայում, որը առանց զոհերի չէ լինում։ Նոյնն էր և այս տարի, երբ ընտրողական ագիտացիայի ժամանակ սպանվեցին մի քանի մարդիկ։ Այդ բոլորից ռուսինները կատաղած էին լեհացիների դէմ առհասարակ և փոխարքայ կոմս Պատօցկու դէմ մասնաւորապէս, որպէս լեհացիների կողմնապահ հովանաւորողի։ Մինչև անգամ ռուսիններից ամենաչափաւորներր յաճախ պախարակում էին կոմս Պատօցկուն «լեհական շլեախտային» հովանաւորելու և ռուսիններին ճնշելու համար, որոնք Գալիցիայում կատարեալպէս կախում ունեն լեհացիներից, որոնք գրաւել են բոլոր աչքի ընկնող և ազդեցիկ պաշտօնները կառավարչական տեղերում։

Ցաժենայն դէպս— ասում է այդ առիթով «Berl. Tageblatt» լրագիրը—քաղաքական յանցանքները չեն կարող նպաստել ռուսինների դրութեան բարւոքման։

Վիէննայի մամուլը նոր մանրամասնութիւններ է հաղորդում փոխարքային սպանող Սցիշինսկու մասին։

Սցիշինսկին պատկանում է ռուսին ինտելիգենտ մի ընտանիքի, որ բաղկացած է այրի մօրից, երկու զաւակներից և երեքի դուստրներից։ Իր մտադրութիւնը կատարելուց առաջ երիտասարդ Սցիշինսկին հագաւ իր նոր շորերը և գրպանը դրեց բրաունինգի հետ միասին կոմս Պոտօցկու լուսանկարը «չը սխալվելու համար», ինչպէս յայտնեց նա։ Հրաժեշտ տալով իր ընտանիքին, նա ասաց, որ իրան չը սպասեն, որովհետև ինքը մի նշանաւոր գործ ունի կատարելու։ Ընդունելութեան սենեակում, կոմսի առանձնասենեակի մուտքի մօտ, նա շատ հանգիստ էր պահում իրան և հանաքներ էր անում ուրիշ այցելուների հետ։

Սցիշինսկին պատկանում է ուկրաինեան ծայրայեղ կուսակցութեան։ Սցիշինսկու մայրը, երբ նրան հարցափորձ արին, յայտնեց, որ ինքն էր խրախուսում իր որդուն այդ քայլն անելու, համարելով այդ միակ ելքը ռուսին ժողովրդի ներկայ ծանր դրութեան։ Այդ խոստովանութիւնից յետոյ մայրն ևս կալանաւորվեց։ Սցիշինսկու եղբայրն ևս, որը նոյնպէս գիտէր այդ մահափորձի մասին, անձնապաշտութիւն գործեց իր մօտ եկող ոստիկանութեան աչքի առջև։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

12, 13, 14 ապրիլի

Ներքին

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պաշտօնական։ Հերքվում է մայրաքաղաքների և գաւառական լրագիրներից մի քանիսի հաղորդած այն լուրը, թէ մտադրութիւն կայ իբր բոլոր ցամաքային և ծովային ուժերի գեներալիսիմուս նշանակել։

Սպիտակ Արծուի շքանշան է շնորհվում երկրագործութեան և հողային բարեկարգութեան գլխաւոր կառավարչի Կովկասի լիազօր Գ. Խ. Մեդվեդիէվին, Պարսկաստանի ռուսաց դեսպան Հարտվիգին, և այլն, և այլն։

Պետերբ. Հեռ. Գործ. հեռագիրներ է ստացել այն մասին, որ Զատկի առիթով նահանգապետները արձակել են տուել վարչական կարգով իրանց պատիժը կրած բանտարկեալներին Վեատկայից, Կօֆնայից, Ռեազանից, Ռիվէլից, Սեվաստոպոլից և Տօբօլսկից։

Սիմֆերոպոլից հաղորդում են, որ գաւառում սպանված է բժշկական տեսչի օգնական Գրեզինգեր։

Վարշավայից հեռագրում են, որ Կէլցում սպանել են ուսումնարանական վարչութեան կառավարիչ Աֆանասիէվին։

Արտաքին

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ Կառավարչական «Դանեբրօգ» լրագիրը ասում է, որ Հիւսիսային և Բալտիական ծովերի վերաբերութեամբ համաձայնութիւն կապելը մի օղակ է հանդիսանում խաղաղութիւնը ապահովելու համար աշխատանքների շղթայում։ Համաձայնութիւնները ոյժի քաղաքականութեան տեսակէտից ամենից առաջ շահաւէտ են փոքր և թոյլ պետութիւններին։

Կ. ՊՈԼԻՍ։ Ֆրանսիական դեսպանատան նօտային գրած իր պատասխանագրի մէջ Բ. Դուռը պնդում է Զունգուլի և բոլոր ածխահանքերը յետ գնելու պահանջի վրա, մատնանշելով որ նա ոչ մի միջնադէպի կողմնակից չէ։

ԼՈՆԴՈՆ։ Սիմլայից հաղորդում են, որ անգլիական զօրքերը կատաղի ընդհարում են ունեցել Մօխմանդ ցեղի հետ։ Անգլիացիները կորցրել են 60 զինուոր. Թշնամու կորուստը շատ մեծ է։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Շվէդական արտաքին գործերի մինիստրի և անգլիական ու ֆրանսիական հաւատարմատարների միջև ստորագրված համաձայնութեան դաշնագրութիւնը ասում է. «Ստորագրեալներս, որ պատշաճ կերպով խրաքանչիւրս լիազօրված ենք մեր կառավարութիւններից, յայտարարում ենք, որ Շվէդիայի և Նորվէգիայի անձեռնմխելիութեան դաշնադրութիւնը, որ կնքվեց Ստօկհօլմում Շվէդ-Նորվէգիայի թագաւորի և Ֆրանսիայի ու Անգլիայի միջև 1855 թւի նոյեմբ. 21-ին, կորցնում է իր ոյժը, որ չափով որ դա վերաբերում է երեք կառավարութիւններին»։

ՊԱՐԻԶ։ «Տանը» Հիւսիսային և Բալտիական ծովերի մասին կապած համաձայնութիւնները խաղաղութեան նոր գրաւական է համարում։

ԲԵԼԳՐԱԴ։ Մակեդօնիայի բարենորոգումների մասին Իզվօլսկու արտասանած ճառի առիթով Սերբիայի քաղաքական շրջանները և մամուլը մատնանշում են, որ ինչպէս Սերբիայի, այնպէս և նրանից դուրս գտնվող սերբ ազգաբնակութիւնը ցնծութեամբ ողջունում է ռուսական, անգլիական և ուրիշ այլ նախագծեր, որոնք ուղղված են սերբերի և առհասարակ Մակեդօնիայի ու Հին Սերբիայի բոլոր քրիստոնեաների վիճակը բարւոքելու, սակայն կարծում է, որ արմատական բարելաւում կարելի է յուսալ միայն այն ժամանակ, երբ բարենորոգումները տարածվեն Պրիշտինի, Պրիզրէնի, Իփէկի, Սէնիցկի և Տաշլիջու սանջակների ու Կօսօվայի վիլայէթի վրա։

ԲԵՐԼԻՆ։ Վօլֆին Կահիրէից հեռագրում են, որ ապ. 12-ին անսովոր ոյժի հեղեղը ծածկել է քաղաքի փողոցներն ու հրապարակները։ Տեղ տեղ աւտոմօբիլները և էլեքտրաքարշը դադարել են երթեւեկելուց։ Կահիրէի շրջակայքը հեղեղը խորտակել է 70 տուն։

ՊՈՐՏՍՄՈՒԹ։ «Գլադիատօր» ականանաւը և «Սէնպօլ» պօստատար նաւը Ուայտի կղզու արեւմտեան ափին ընդհարվեցին միմեանց հետ։ Պաշտօնապէս որոշված է, որ ականանաւի ճանապարհորդներից չորսը խեղդվել են, իսկ մօտ 30 հոգի անհետ կորել։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Ժամանեցին անգլիական արքայական զոյգը և Վիկտօրիա պրինցուհին, կայարանում բարձրաստիճան հիւրերին ընդունեցին շվէդական թագաւորը և թագաւորական տան անդամները։ Երկու միապետների հանդիպումը վերին աստիճանի սրտառուչ էր։ Երեկոյեան ի պատիւ արքայական զոյգի պալատում տեղի ունեցաւ պաշտօնական հացկերոյթ, որի ժամանակ միապետները սրտագին կենացներ փոխանակեցին։

ՎԻԷՆՆԱ։ Փակվեց լարինգօլօգների միջազգային կօնգրէսը։

15 ապրիլի

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Անգլիական արքայական զոյգը Վիկտօրիա պրինցուհու հետ մեկնեց Քրիստիանիա։

ԼՈՆԴՈՆ։ Վեստմինստէրի վանքում Կեմպբէլ-Բաններմանի թաղմանը ներկայ էին Ուէլսի պրինցը իբրև Էդուարդ թագաւորի ներկայացուցիչ, ֆրանսիական մինիստր-նախագահ Կլէմանսօ և բրիտանական բոլոր մինիստրները։ Կլէմանսօ պսակ դրեց։ Հանգուցեալի դիակը ուղարկվեց Շօտլանդիա։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿՈՒՀԻ Բ. ՆՈՒՍԱԲԵԿԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
([illegible])
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժական և վեներական (սիֆիլիս) հ.
Կ. Մ. [illegible]—9½—10 ժ. աչքի [illegible]
Զ. Ի. ԲԱՐԱՄԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձական, կանանց և երեխայոց հ.
Ն. Տ. [illegible]—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հ.
Մ. Փ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. [illegible]
Ա. Մ. [illegible]—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Կ. Ի. [illegible]—1—2 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի.
Ա. Գ. [illegible]—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ի. Ի. [illegible]—1—1½—2 ժ. մանկաբարձական.
Գ. Ե. [illegible]—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձական.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ա. Ե. [illegible]—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզական և մարմն. հ.
Վճար 50 կ. [illegible]
Հիւանդանոցի վերատեսուչ
Բժշկուհի Բ. Նուսաբեկեան

Թիֆլիսի Ժողովարան
Հինգշաբթի, ապրիլի 17-ին
Ընտանեկան երեկոյթ
պ. պ. անդամների, նրանց ընտանիքների և հիւրերի համար
Ռուս-մալօռոսիական տրուպպայի մասնակցութեամբ
Կը ներկայացնեն
I
«КУМЪ МЫРОШНИКЪ ОБО САТАНА ВЪ БОЧКѢ»
օպերէտ-վօդըվիլ 1 գործ.
II
НОЧНОЕ
տեսարան 1 գործողութեամբ
Սկիզբն է 8½ ժամին երեկոյեան։
1—1

„ՀԱՅՐԵՆԻՔ"
Ազգային-քաղաքական շաբաթաթերթ
Բացված է բաժանորդագրութիւն ապրիլից
բաժնեգինը 9 ամսի համար 2 ր. 50 կ.
» արտասահման 3 ր. 50 կ.
հատով 7 կօպ.
Խմբագրութեան հասցէն՝ Թիֆլիս, Պօլիցէյսկայա № 7
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ № 1.
Խմբագիր՝ Գիւտ աւ. քահ. Աղանեանց
Հրատարակիչ՝ օր. Ն. Աղանեանց
3—1

„ԳՈՐԾ"
[illegible]
Головинский проспектъ, Парижский магазинъ готоваго платья, Погосу Огандажанянцу.
«Գործի» խմբագրութիւն
1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Ա. ՉԱՆԵԱՆԻ
ԲԱՑՎԱԾ ԴԱՂԻՆՆԵՐ
Գինը 50 կոպ. Ստացվում է Բաքւի և Թիֆլիսի գրավաճառների մօտ
(օ. մ.) 6—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
Երեւանի Հայոց Թեմական Դպրոցի վարչութիւնը յայտնում է, [illegible]
(ալ. 1 մ. 1) 2—1

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ
Մայր աթոռի Գէորգեան ճեմարանի վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ այս 1908/9 ուսումնական տարում, [illegible] լացնում է, որ լինելիք դիմումներն ու խնդիրները կը մնան անհետևանք։
(օ. մ.) 3—1

ԲԺԻՇԿ
Ս. Մխիթարեանց
Ընդունում է հիւանդներին. [illegible] սիֆիլիս, միզային, վեներական և մաշկի հիւանդութիւններին. առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Սօլոլակ, Բեհբութեան փողոց № 33.
(ա. օ.) 100—32

Լոյս տեսաւ
[illegible]
Խ հարուստը կռապաշտ
[illegible]
գինը 28 կ. [illegible]
Հարցնել գրավաճառներից.
(Տ. Կ.) 10—6

Փորձված սերմեր
ՍԵՐՄԵՐ
ցանելու համար
ԲԱՆՋԱՐԱՆՈՑԱՅԻՆ
ԾԱՂԿԱՅԻՆ
ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
[illegible]
Кавказское Т-во Сѣмянного Хозяйства Квеесъ и К°
Тифлисъ, Михайловск. пр. № 55.
25—16

ԹԻՖԼԻՍԻ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ցանկանալով առաջիկայ ամիսներում բանալ իր արհեստանոցի ճիւղը
ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻՑ ՄԷԿՈՒՄ
դիմում է հասարակութեանը, խնդրելով գրամական աջակցութիւն այդ դիտաւորութիւնը իրագործելու համար։
Նպաստները հասցնել տնայնագործական ընկերութեան վարչութեան կամ «Մշակի» խմբագրութեան։
3—1

ԿԱՍԿԱՐԱ-ՄԻԴԻ
Պիլիւլներ, ֆրանսիական ժողովրդական միջոց
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԱՄՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ
Չափը.—2 պիլիւլ երեկոյեան պառկելիս։ Կասկարա-միդին չէ առաջացնում ոչ փորացաւ, ոչ սիրտ-խառնուք, ոչ էլ լուծողութիւն։
Դեպոտուն—Midy, 113, Faubourg St. Honoré, Պարիզ։
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԳԼԽԱՒՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ։
(7, 17, 27) (165951) 24—15

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ
ԿՕՃԿԵՂԷՆ
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽԱՆԻԿ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿ.
Ամեն տեսակ մօդային ձեւերի. գտնվում է բոլոր յայտնի մագազիններում։
ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО
С.ПЕТЕРБУРГЪ
Իսկականը այս կլէյմօն ունի իր վրա։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ	ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ
ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ	ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ	ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ	ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ	ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԿԻԵՎՈՒՄ	ԿԱԶԱՆՈՒՄ	ՏԱՇԿԷՆՏՈՒՄ

ԳՈՒՄԱՐՈՎ ՎԱՃԱՌՔԸ
կատարում է
„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԵՑՇԵԼԵՐ"
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
Նիժէգորոդեան տօնավաճառում
Իրբիտեան տօնավաճառում
ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱ.
ԱՅՍՏԵՂ ԿԱՅ ՊԱՀԵՍՏ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆԻ Ռուսական և արտասահմանեան արդիւնաբերութեան
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ Ռուս-ամերիկական ռետին. մանուֆակտուրային ընկերութեան
Արեւմ եւ Ապրեւտուրա կօշկեղէնի համար
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿԵՐ.
(Տ. Կ.) 100—19

Типографія „Экономія" Авака Мугдусіакопова съ С-ми. Большая Ванкская ул. № 5.